

Randers Kommune

Svinding Landsbyregistrering 2011

Svindings historie

Oprindelse

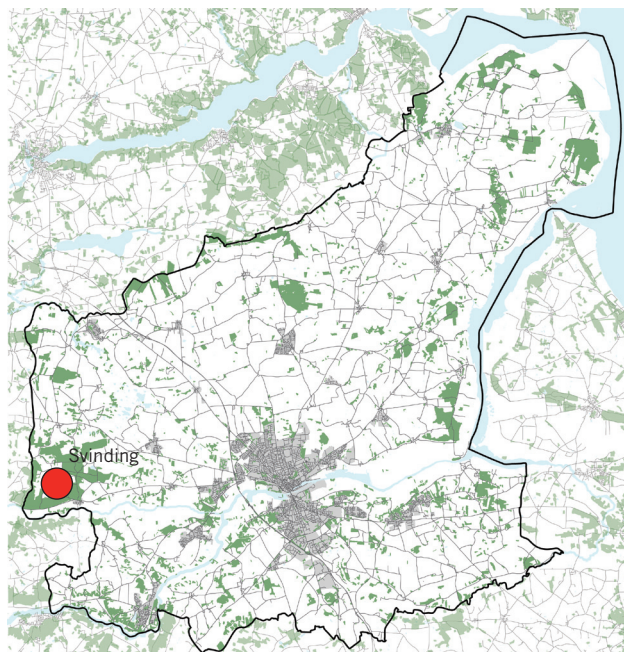
Svindings historie rækker helt tilbage til før vikingetiden. Landsbyen findes omtalt i skrifter fra 1350 som Suinding og i 1455 som Swinningæ. -inge er en af de ældste stedsnavsendelser, vi kender. Det er ikke umuligt, at landsbyen har over 2000 års historie.

Byudvikling

Svinding er en forteklyngeby, der er meget original i sin struktur. Trods udskiftning i 1781 ligger gårdene næsten alle på deres oprindelige placeringer omkring den store forgrenede forte. Ud over vejene udgøres de gamle fællesarealer af et større engareal nord for byen, hvoraf en del i dag er oversvømmet. Matrikelstrukturen er kun delvist bevaret, men det gamle udskiftningskort fortæller historien om en fællesdrift af jorden.

Udskiftningen af jordene i 1781 har resulteret i en noget kaotisk matrikelstruktur. Der ses ikke et lineært mønster efter stjerne- eller kamudstyknings af jordene. I stedet synes jordene udskiftet i store, kantede felter. Ved nærmere eftersyn må man alligevel kategorisere mønsteret som en stjerneudskiftning, idet hver gårds jordblok ligger samlet og næsten alle i kontakt med gården i selve landsbyen.

Siden starten af udskiftningen i slutningen af 1700-tallet er der kommet en del småhuse til i Svinding, alle beliggende inde for kransen af gårde, der stadig tegner byen mod landskabet. Mange af disse huse er små charmerende læn-

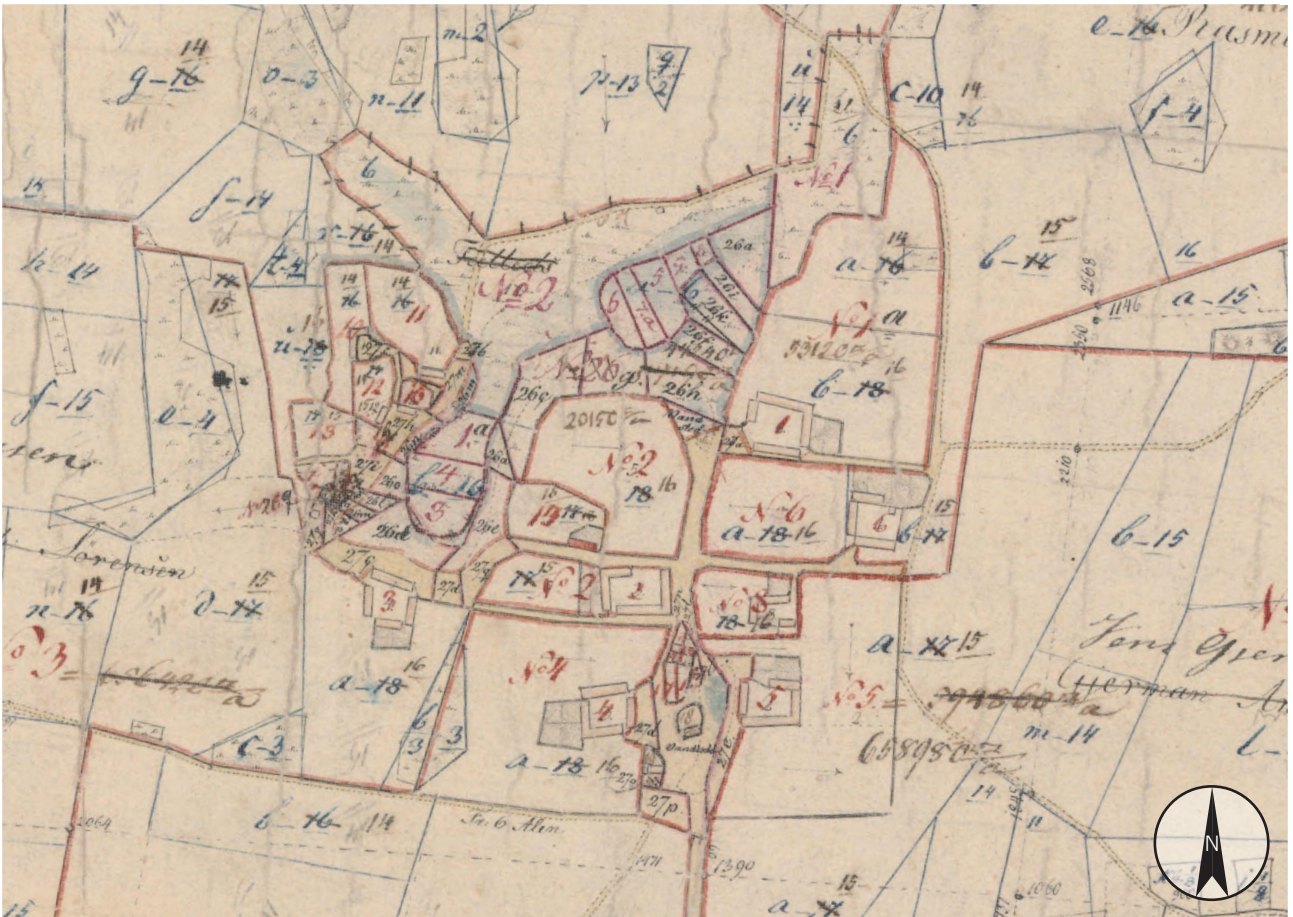
gehuse i bindingsværk og med stråtag. Disse huse er med til at tegne det næsten stereotype billede af landsbyen.

Af spændende bygninger fra andelstiden findes både en gammel skole og et forsamlingshus.

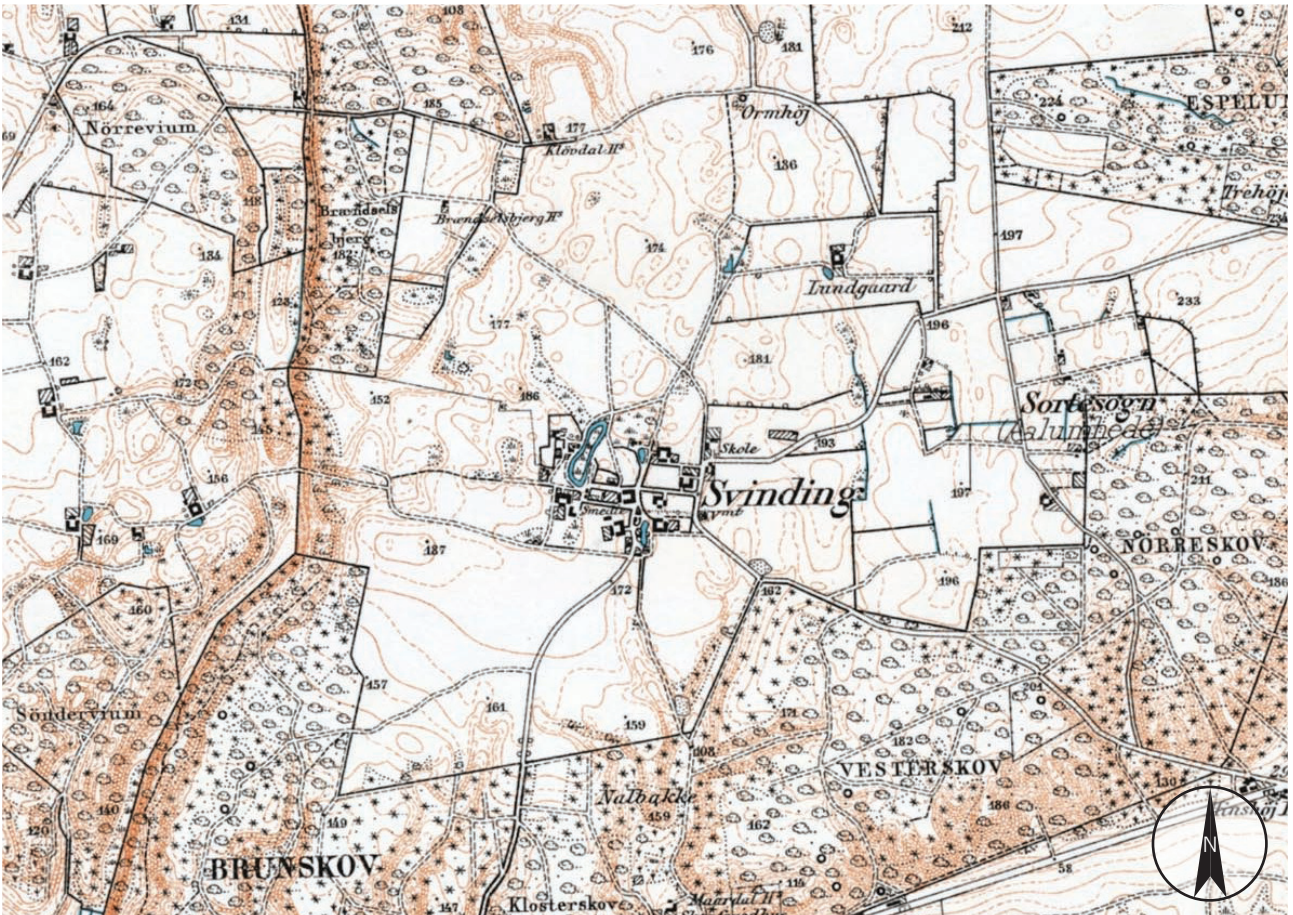
Svinding har 67 indbyggere i 2011. Byen er, sammen med landskabet omkring den, udpeget til kulturmiljø.

Luffoto 2010. Svinding ligger i et småbakket landskab omgivet af marker og skov.

Original 1-kort fra 1815 over Svinding, 1:5.000. Vejforten er den gullige forgrenede struktur og den V-formede matrikel nord for byen er den fælles forte. De lyseblå toninger fortæller at arealet også i starten af 1800-tallet, var lejlighedsvis oversvømmet.

Svinding, målebordsblad fra perioden 1900-1940, 1:20.000

Topografi og landskab

Landskab

Svinding ligger et landskab, hvor ådale dominerer. De primære dalstrøg tæller Skals Ådal og Nørreådal. Svinding ligger på moræneplateauet mellem de to ådale, og umiddelbart øst for landsbyen ligger den store Fusing Sø. Morænelandskabet mellem de to dalstrøg, består primært af bløde bakker, der ikke fornemmes voldsomme i landskabet.

Udover dalstrøgene er landskabet præget af store skovområder, der omgiver Svinding til stort set alle sider. Skovene Nedenskov, Hesselbjerg Skov, Snedkerskov, Espelund og Sønderkov, der ligger op til Skals Ådal og omkranser Fusingø, kendes også som Indskov. Skovene der ligger ned til Nørreådal; Nørreskov, Vesterskov, Klosterskov og Brunskov, er bedre kendt som Udskov. Begge skovområder består primært af løvtræer, men der kommer flere og flere graner, hvor især Udskov er præget af disse. Udskov er beliggende skrænterne ned mod Nørreådal, der er præget af skarpe erosionskløfter.

Dele af både Indskov og Udskov er kulturmiljøer, der besidder en høj koncentration af gravhøje – ca. 30 i Indskov og 40 i Udskov. De store skove betyder, at på trods af Svindings korte afstand til Nørreådal er den ikke synlig fra landsbyen.

Beliggenhed

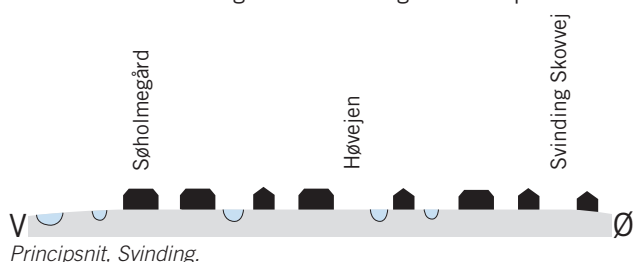
Svinding ligger i et vådt område med mange små vandhuller. Det er givetvist også på det grundlag at stednavnet 'Søholmene' i Svinding er opstået og som også indikerer, at byen er bygget på holme mellem søer. Landsbyens struktur er altså i høj grad landskabsbestemt – og har altid været det. Selve landsbyen ligger på et nogenlunde fladt plateau, mellem Nørreådal og Skals Ådal. Selvom selve Svinding forekommer ret plan, ses der alligevel højdeforskelle på op til ca. 40 m fra højeste til laveste punkt mellem moræneplatealets midte og bunden af dalstrøgene.

Oplevelse

Svinding er en landsby hvor de grønne områder primært ligger omkring de små nuværende eller tidligere søer. Derved dannes nogle små grønne miljøer i byen. Landsbyens gamle forte er et sådan miljø og danner bl.a. grundlag for, at landsbyen er kulturmiljø.

Da Svinding og dens nære kontekst er meget flad og omgivet af skov, er det ikke brede kig og lange sigter, der findes i Svinding, men i stedet små fine kig og sigter til det nære, flade opland.

Ankomsten til Svinding via Svinding Skovvej fra syd, rammes ind af bebyggelse, samt en sigtelinie til et markant træ, der danner center i T-krydset mellem Svinding Skovvej, Nr. Ålumvej og Høvejen. Træet benyttes som byens 'centrum' og det er her de forskellige sociale arrangementer opslås.

Principsnit, Svinding.

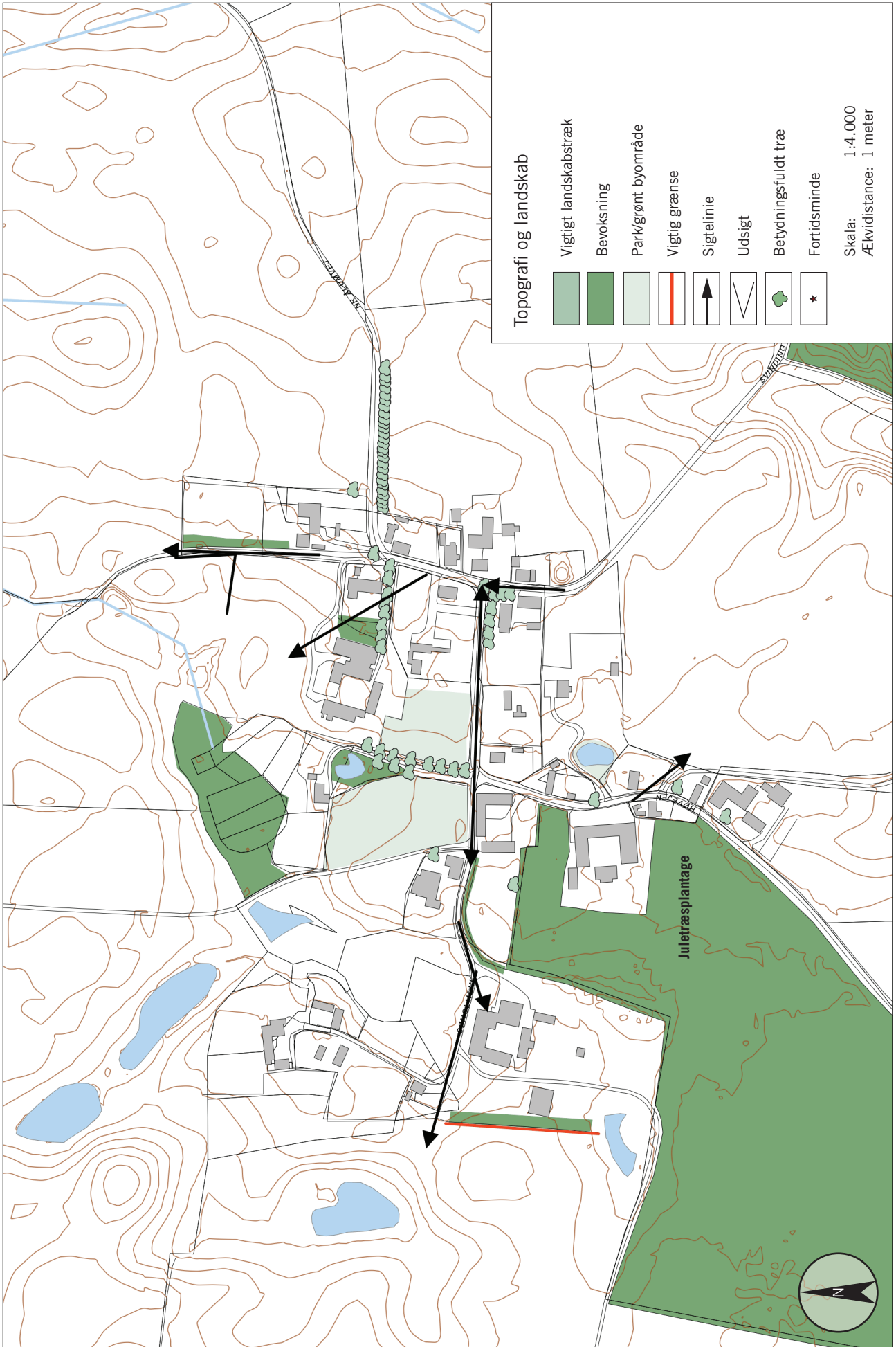
Svindings meget åbne og grønne karakter ses tydeligt fra luften. Her mod øst med Fusingøskovene i baggrunden.

Kig ud i det flade landskab omkring Svinding. I baggrunden ses skovene, der omkranser landsbyen.

De fugtige enge mellem gårdene har flere steder karakter af vilde moser. De utilgængelige vådområder giver Svinding en særlig karakter.

Funktioner og infrastruktur

Funktioner

I Svinding er der stadig en del gårde tilbage i landsbybillede. Nr. Ålumvej 3 er stadig i drift og det samme synes Nr. Ålumvej 1A at være, men muligvis kun som hobbylandbrug.

I tilknytning til gården på Høvejen 4 er der en større juletræsplantage, hvis udstrækning præger den sydlige del af landsbyen, som er tæt beplantet med graner. Plantagen strækker sig helt ned til Udkov.

Udover ovenstående ligger der også en skole for den alternative behandlingsform kraniosakralterapi. Skolen er indrettet i en gammel gård, hvorfor den kan være svær at få øje på, når man bevæger sig gennem landsbyen. Skolen er et fint eksempel på, hvordan man kan genbruge utidsvarende landbrugsejendomme, der ikke længere egner sig til landbrugsdrift.

Der har tidligere været en skole i Svinding, men den er for længst lukket. Den gamle skolebygning står stadig, men ligger skjult bag en tæt beplantning og er således ikke synlig fra Nr. Ålumvej, hvor den er beliggende.

Infrastruktur

Vejstrukturen i Svinding er præget af de mange søer og vandhuller, der tidligere har været i landsbyen, og vejene indretter sig tydeligt sig efter dem. Den originale vejstruktur er i dag noget forenklet, men enkelte steder kan man stadig, på topografiske kort, se, hvor de nu slettede veje og stier før har ligget. Fysisk er de gamle vejforløb i landsbyen dog svære at tyde.

Store dele af landsbyens vejnet består af smalle grusveje, der er medvirkende til Svindings landlige islæt og understreger den autentiske landsbystemning.

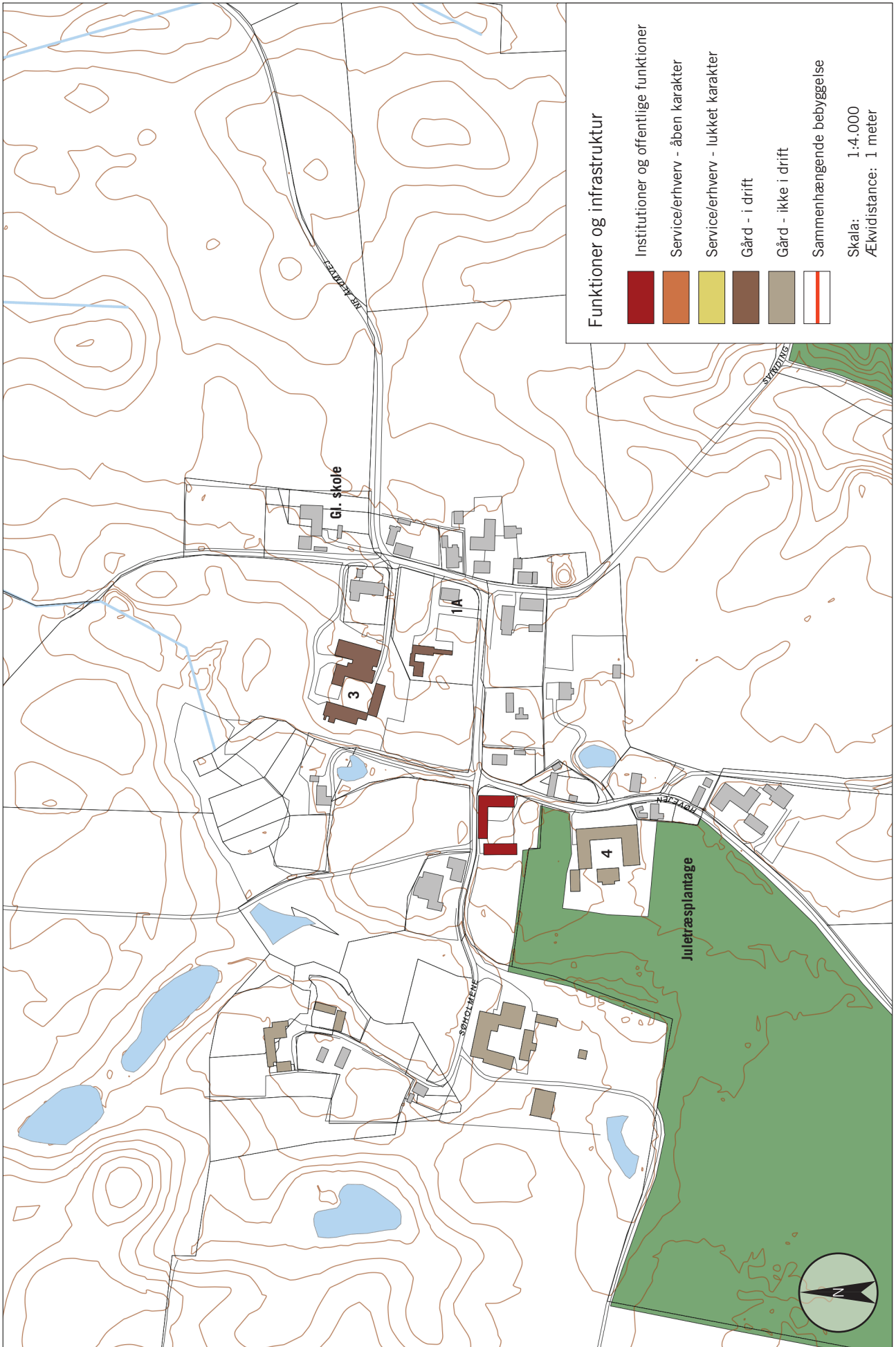
Der er godt 12 km mellem Randers og Svinding. Store dele af strækningen til Randers, via Gl. Viborgvej, byder på flotte udsigter over Nørreådal og Gudenådalen.

Størstedelen af vejnettet i Svinding er stadig grusbelagt, hvilket tilfører landsbyen en fin, landlig stemning.

Træet udgør landsbyens centrum, og det er her information om byens sociale arrangementer opslås.

Bebyggelse, arkitektur og kulturmiljø

Bebyggelsesstruktur

Svinding udgøres af en meget åben struktur, hvor gårdene ligger spredt med småhuse, haver og større engarealer mellem sig. Strukturen er en karakteristisk forteklyngestruktur. Oprindeligt bestod Svinding af to gårdklynger; en østlig og en vestlig adskilt af et engstrøg. I dag er der nærmere tale om tre klynger; en østlig, en vestlig og en sydlig, hvor den sydlige er den oprindelige østlige klynge. Den ekstra klynge skyldes udbygningen af byens østlige del omkring T-krydset Svinding Skovvej, Høvejen og Nr. Ålumvej.

Denne struktur er meget original og kan spores flere hundrede år tilbage. Den eneste forandring er, at vejforløbene er blevet mere definerede, og der er sket en let fortætning, idet der er opført en del småhuse mv. mellem gårdene.

Arkitektur

Gårdene har altid domineret i Svinding, og de udgør fortsat den overvejende del af bebyggelsen i her. Mange af gårdene er dog ikke længere i drift og bygninger og udearealer, er derfor ikke længere præget af aktivitet og liv. De største af gårdene er Søholmegaard, Svindinggaard, Høvejen 4 og Nr. Ålumvej 3. Gårdene er alle vigtige for Svindingens struktur og særlig Søholmegaard og Høvejen 4 er også arkitektonisk karakteristiske med deres kombination af kvadrer og rød tegl.

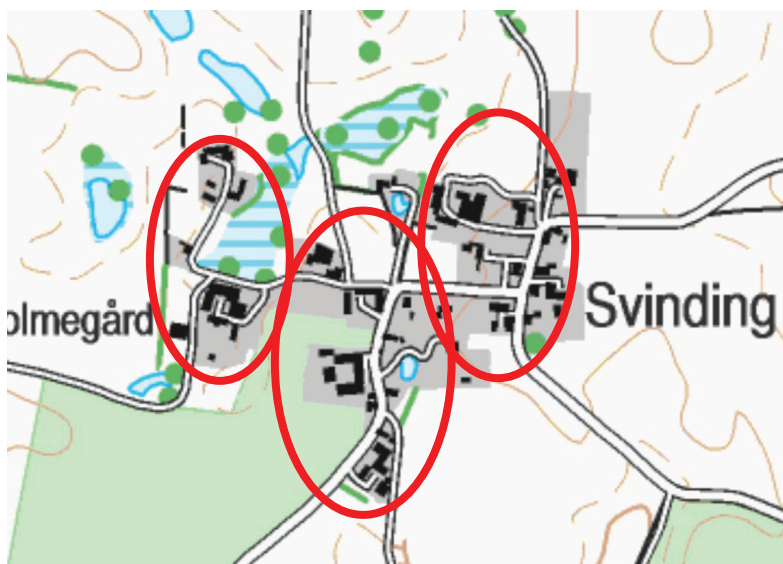
Forsamlingshuset er opført i 1895, sandsynligvis i rød tegl og med tegltag. Betondetaljerne omkring vinduerne er muligvis et overført element fra det nationalromantiske hus fra 1895. Bygningen har dels ændret facadeudtryk, men også taget er udskiftet til et eternittag med bredere udhæng. Alt i alt har bygningen mistet sin originalitet.

Skolen findes allerede på generalstabskort fra perioden 1842-1899. Bygningen er i dag i privat eje, og den aktuelle stand kendes ikke.

Generelt kan det siges, at Svinding har en bemærkelsesværdig høj andel af stråttækte bindingsværkshuse fra bebyggelsen af 1800-tallet. Hvilket er med til at give byen sin romantiske landsbykarakter.

Svinding 1842-1899. To gårdklynger, med et engstrøg mellem udgjorde byen. Skolen mod nordvest startede udbygningen mod øst.

Svinding har i dag fået mere vægt mod øst og består nu af tre klynger. Den åbne karakter er bevaret.

Det gamle forsamlingshus i Svinding er i dag i privat eje.

Afgrænsning og byggemuligheder

Afgrænsning

Svinding er en meget åben landsby, hvor landskabet flere steder strækker sig ind i landsbyen i form af engarealer eller udsigter og indkigslinier. De naturlige vådområder binder særligt byens nordvestlige del sammen med landskabet og har dikteret placeringen af bebyggelsen.

Den afgrænsende bebyggelse består af markante gårdanlæg hele vejen rundt, med undtagelse af østsiden af byen, hvor kanten i stedet tegnes af småhusbebyggelse. Den åbne afgrænsning med vådområder og græsningsenge på landsbyens kanter, er en vigtig del af Svinding's karakter og bør fastholdes, ligesom en afstemt åbenhed mod landskabet er med til at styrke landsbyens relation til dette.

Der er skov stort set hele vejen rundt om Svinding på synsafstand. Skovene fungerer som en form for fjern afgrænsning, og lige gyldigt hvilken vej man ankommer til Svinding, skal man gennem skoven. Det er med til at give Svinding et isoleret præg, men forstærker også oplevelsen af at ankomme til en særlig landsby.

Byggemuligheder

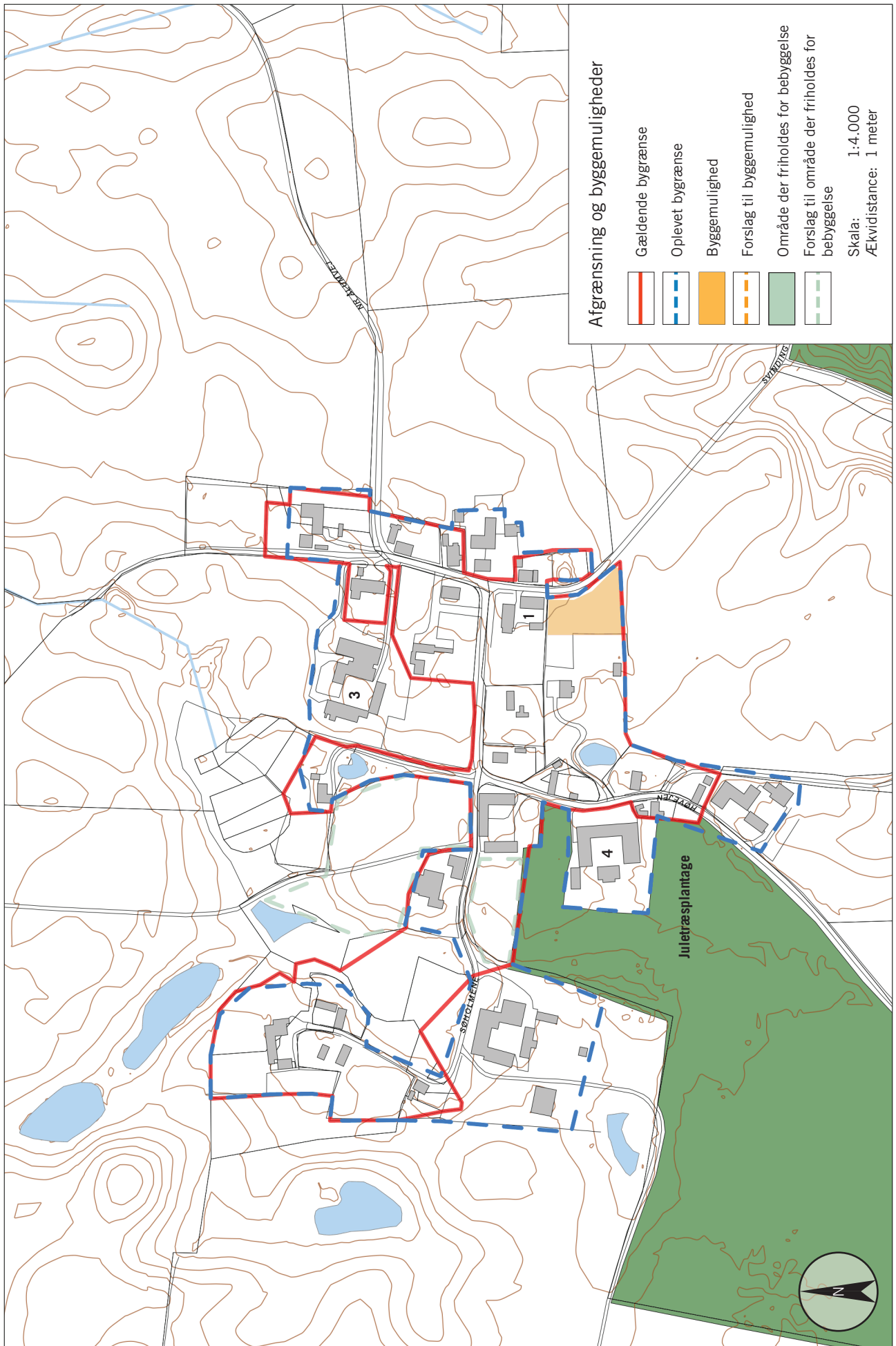
Svinding har en fin åben, grøn karakter med mange åbne arealer. En fortætning af landsbyen vil være problematisk og vil kompromittere denne specielle landsbykarakter, som er årsagen til, at Svinding er udpeget til kulturmiljø. Man bør derfor søge, at vedligeholde eksisterende bebyggelse, eller erstatte nedslidte huse mv., med ny tilpasset bebyggelse.

Opstår der presserende behov for at opføre ny bebyggelse, peges der på området syd for er det muligt syd for Svinding Skovvej 1. Bebyggelsen bør være meget åben i sin struktur, så den understøtter landsbyens karakter.

Ombygninger eller opførelse af nye bygninger, bør gøres med særligt øje for landsbyens overordnede karakter og miljø. Respekteres dette ikke, risikerer man at Svinding mister sin sammenhængskraft og sin originale karakter.

En potentiel byggemulighed er bag ved gården på Svinding Skovvej 1. Ny bebyggelse vil ligge som den første ved ankomst ad Svinding Skovvej. Både placering og udtryk bør ovevejes nøje.

Sammenfatning

Svinding ligger på en bakkeø, med små forhøjninger og sænkninger overalt i landsbyen. Flere steder dannes der periodevis søer og moseområder, og bebyggelsen er nøje placeret efter disse forhold.

Bebyggelsen er spredt på og mellem de små bakker, og vejene slynger sig mellem husene. Gårdene ligger spredt i det småbakkede landskab, og Svindings struktur er meget velbevaret. Landsbyen ser stort set ud, som den har gjort i århundreder, da den næsten ikke er vokset i denne periode. Dog har byen udviklet sig i den østlige del, hvor bl.a. forsamlingshuset er opført omkring år 1900.

Landsbyens gamle forte udgøres til dels af vejnettet, hvor hoveddelen ligger i en sænkning nord for byen. Forten ligger i relation til det stadig eksisterende gadekær. På baggrund af dens fine struktur og originalitet er Svinding i udpeget til kulturmiljø.

Sårbarheder

Svinding er særligt sårbar overfor ændringer i bebyggelsesstrukturen, der udtynder eller fortætter landsbybilledet.

Udtynding er særlig problematisk, hvis det er de store gårdanlæg, der forsvinder. Gårdene udgør den bærende struktur i Svinding, og deres placering viser landskabets små konturforskelle, idet de ofte er placeret på de små holme og højdedrag. Gårdene understreger desuden vejenes forløb.

En fortætning af Svinding med bebyggelse på de mellemliggende enge vil hurtigt føre til, at den overskuelighed der er i landsbyen og mange af de fine kig, vil gå tabt. Engarealerne er som tidligere beskrevet meget karaktergivende for Svinding. Derfor er de sårbare, dels overfor tilbygning, men også overfor dræning og opdyrkning, som vil ændre den tilgængelige og nære karakter af engene.

Landsbymiljøet er også sårbart overfor ændringer i beplantningen. Svinding er fortættet med etableringen af hække, der skaber visuelle grænser i byen. Beplantning i Svinding må gerne skabe rum f.eks. omkring karakteristiske vejforløb, men bør ikke "privatisere" fællesarealerne og hindre de lejlighedsvis kig over de åbne enge.

Anbefalinger

- Opføres der ny bebyggelse syd for Svinding Skovvej 1, bør bebyggelsen være meget åben i sin struktur, så den understøtter landsbyens karakter. Det anbefales, at der maksimalt opføres to enfamiliehuse på arealet.
- Der bør være ekstraordinært fokus på at bevare Svindings sammenhæng og karakter. Derfor bør ændringer, om- og tilbygninger vurderes ud fra en helhedsbetragtning af områdets påvirkning.
- Der udarbejdes retningslinjer og en vejledning om vedligehold og renovering af bygninger og udenomsarealer i kulturmiljøet Svinding. Indbyggernes viden, erfaring og kompetencer bør videreformidles til tilflyttere, så en fælles forståelse og vilje til at værne om Svindings unikke miljø opnås.
- Al bebyggelse i Svinding bør SAVE-registreres.

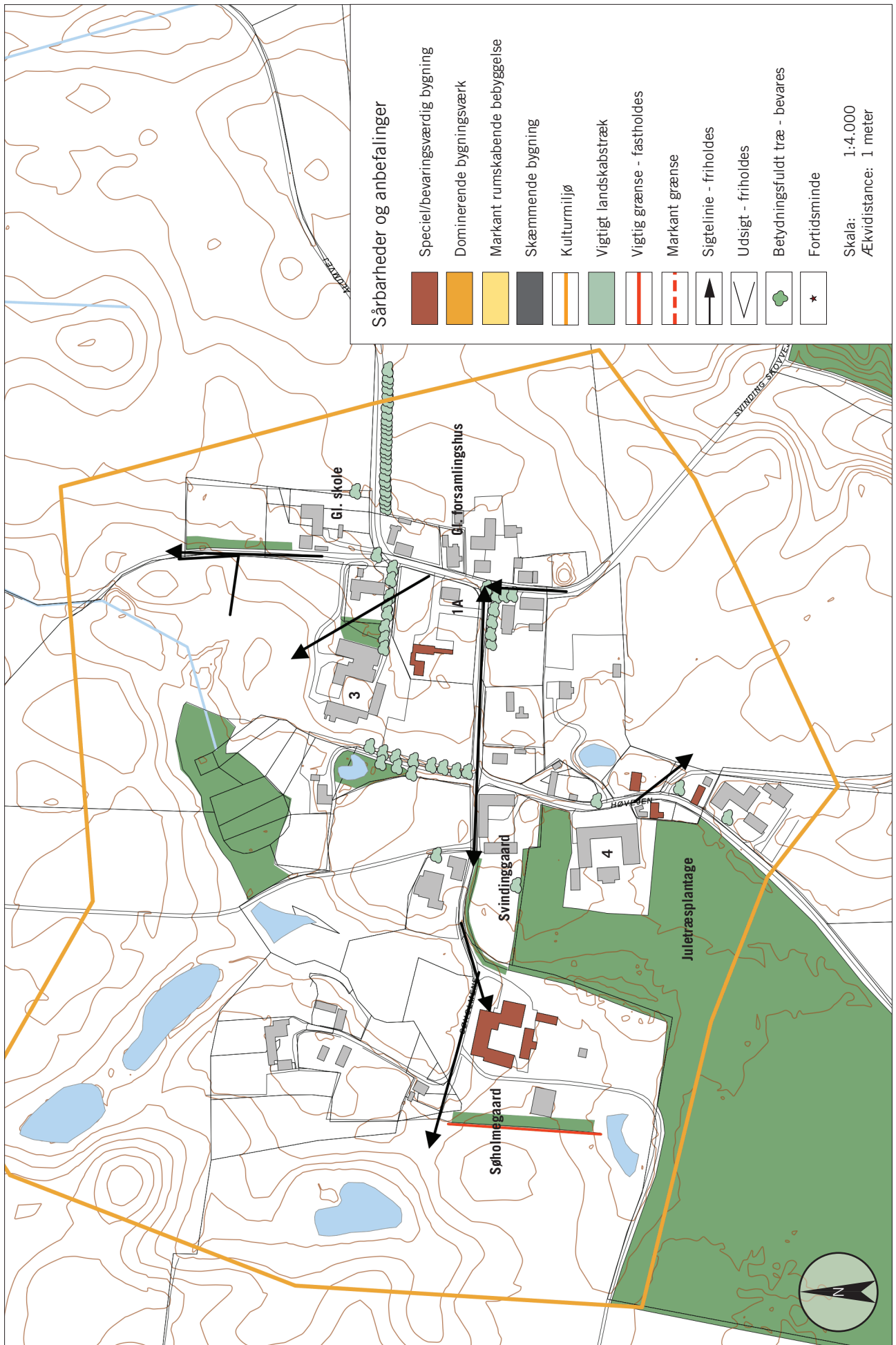
De smalle landsbygader danner, sammen med de karakterfulde strå-tækte bindingsværkhuse, et hyggeligt landsbymiljø.

Søholmegaard er et flot velholdt anlæg med en særpræget kvadratisk ladebygning med pyramidetag i midten.

Bebyggelsen i Svinding bør SAVE-registreres, så landsbyens bevarelsesværdier kan beskyttes målrettet.

Stadsarkitektens Kontor
Randers Kommune
Laksetorvet 1
8900 Randers
www.randers.dk